

Република Македонија
Министерство за финансии

КВАРТАЛЕН ЕКОНОМСКИ ИЗВЕШТАЈ

– К4/2010

Резиме

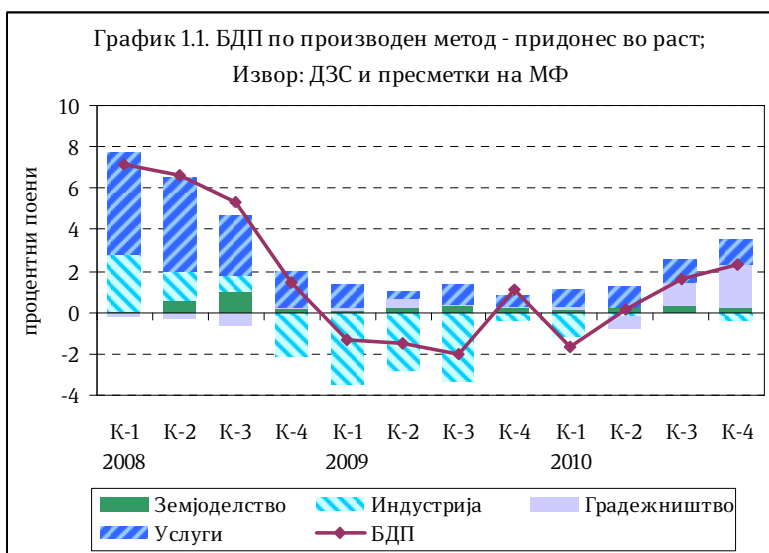
- Во К-4-2010 **БДП оствари реален раст** од 2,3% во однос на истиот квартал од 2009 година, со што просечниот раст за 2010 година изнесува 0,7%. Со исклучок на секторот Сообраќај, складирање и врски и Индустрија, во сите останати сектори во К-4-2010 е регистриран раст, од кои најзабележителен е кај секторот Градежништво од 38,2%;
- **Бројот на вработени** лица во К-4-2010, според Анкета на работна сила, се зголеми за 5,9% споредено со К-4-2009, додека бројот на невработени се намали за 1,2%. Стапката на невработеност во К-4-2010 се намали на 30,9%, што претставува намалување од 1,5 процентни поени споредено со К-4-2009;
- **Стапката на инфлација** во К-4-2010 изнесува 2,9% (К/К-4), мерена според индексот на трошоци на живот;
- **Нето платата** номинално се зголеми за 3,5%, а реалниот раст изнесува 0,7%;
- **Вкупните приходи на Буџетот** забележаа поголемо остварување за 1,6% (29,0% од БДП за К-4), а **вкупните расходи** за 0,9% (32,4% од БДП) во К-4-2010 во однос на истиот квартал 2009 година;
- **Депозитите** во К-4-2010 продолжија и натаму да растат, остварувајќи стапка на раст од 13,7% во однос на крајот на К-4-2009. **Кредитите на приватниот сектор** покажуваат нагорен тренд со раст од 7,1% во однос на крајот на К-4-2009 и 1,2% на квартална основа;
- **Македонскиот берзански индекс** МБИ-10 во декември 2010 забележа пад од 17,2% во однос на декември 2009. Вкупниот промет остварен на Македонската берза во К-4-2010 бележи пад од 17,3% во однос на истиот период 2009 година;
- **Во К-4-2010 на годишно ниво (К/К-4)**, забележан е значителен раст на извозот за 42,5%, а на увозот за 21,4%, со што вкупната надворешно-трговска размена изразена во евра забележа значителен раст од 28,4%;
- **Трговската отвореност на Република Македонија** во К-4-2010 изнесува 103,6%, што укажува на зголемување на нивото од претходниот квартал.

1. Макроекономски трендови и реален сектор

Реалниот раст на БДП во К-4-2010 изнесува 2,3% споредно со истиот квартал од 2009 година, што претставува одредено забрзување на растот, по растот од 1,6% во К-3-2010. Така, просечниот реален раст на БДП во 2010 година изнесува 0,7%. Реалниот раст на БДП во К-4-2010 година споредно со претходниот квартал изнесува 8,3%. Ваквиот раст во одредена мерка е резултат на сезонски фактори, а сезонски прилагодениот квартален раст на БДП во К-4 изнесува 2,2%.

Номиналниот раст на БДП во К-4-2010 година изнесува 7,4% споредно со истиот квартал претходната година, што имплицира дека БДП дефлаторот изнесува 5%. Просечниот номинален раст на БДП во 2010 година изнесува 3,6%, додека БДП дефлаторот е проценет на 2,9%.

Според **производната страна на БДП** највисока годишна стапка на реален раст во К-4-2010 е регистрирана во секторот Градежништво за високи 38,2%. Така, просечниот раст во секторот Градежништво во 2010 година изнесува 14,9%. Секторот Финансиско посредување продолжува со стабилниот позитивен умерен раст во К-4-2010 проценет на 2,2%, слично како и растот во претходниот квартал. Растот во секторот Трговија се одржа на релативно високо ниво од 6,4%, по растот од 7,2% во третиот квартал. Ваквата

тенденција е резултат на забрзувањето на активноста во трговијата на мало кон крајот на годината и двоцифрениот номинален раст во трговијата на големо во периодот ноември – декември. Во секторот Хотели и ресторани во К-4-2010 е забележан позитивен пресврт на активноста, регистрирајќи раст од 0,9%, по период од последователен пад на активноста во претходните седум квартали. Позитивни стапки на раст се остварени и во секторите Земјоделство (2,7%) и Јавна управа (1,1%).

Индустриското производство во К-4-2010 година регистрираше пад од 1,9%. Движењата во Индустијата делумно се пресликаа и во секторот Сообраќај, складирање и врски, каде растот е проценет на -1%.

Падот на **индустриското производство**¹ од 1,9% во К-4-2010, главно се должи на

остварените негативни стапки кај: производство на фабрикувани метални производи, освен машини и опрема (62,5%), поправка и инсталирање на машини и опрема (52,2%), производство на хемикалии и хемиски производи (20,7%), печатење и продукција на снимени медиуми (14,5%),

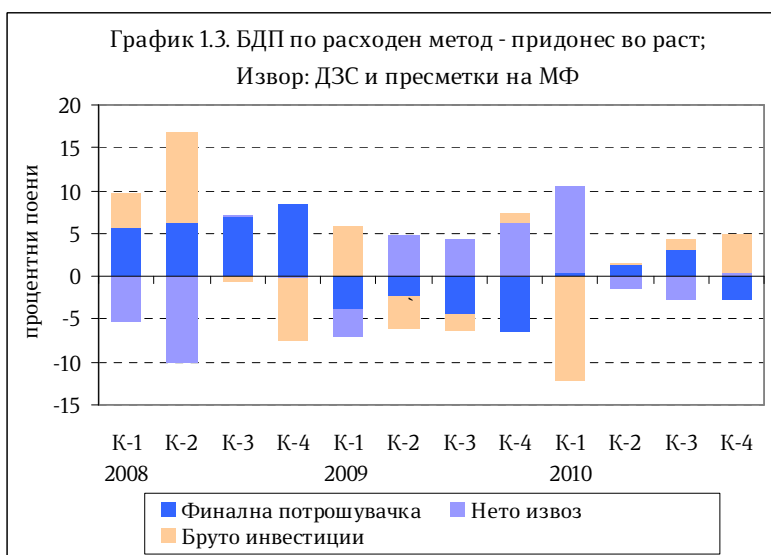
производство на пијалаци (14,2%), рударство и вадење на камен (12,5%), производство на мебел (11,4%), производство на други неметални производи (7,8%), производи на основни фармацевтски производи и фармацевтски препарати (4,7%), производство на облека (3,8%), снабдување со електрична енергија (3,8%) и производство на производи од гума (1,5%).

Од друга страна, остварен е раст кај производство на тутунски производи (66,4%), производство на текстил (31,7%), производство на кожа (23,3%), производство на дрво (98,8%), производство на метали (30%), производството на машини и уреди наспомнати на друго место (13,5%), производство на останата опрема за транспорт (93,8) и останата производствена индустрија (98,7%), производство на хартија (7,1%), производство на кокс (14,5%), и производство на прехранбени производи (0,5%),

Анализирано според **расходната страна на БДП**, позитивен реален раст беше регистриран кај извозот (40%) и увозот (22,1%) на стоки и на услуги и бруто инвестициите (14,8%), додека личната и јавната потрошувачка забележаа пад од 3,1% односно 3,3%, соодветно.

Растот на БДП во К-4-2010 година, анализирано според расходната страна,

се карактеризира со позитивен придонес на домашната и надворешната побарувачка. Домашната побарувачка е водена од бруто инвестициите, кои

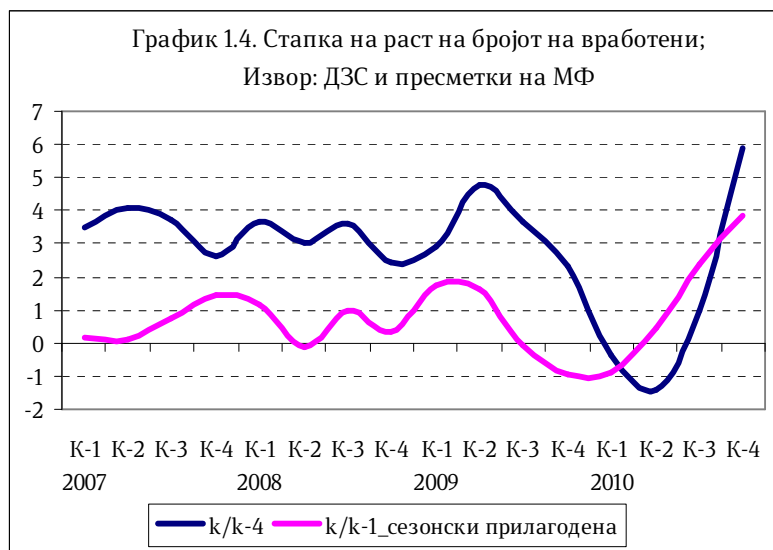
¹ Пресметан врз основа на месечното соопштение Индекс на индустриското производство

продолжуваат забрзано да растат и во К4, достигнувајќи 14,8%. Бруто инвестициите изразени во процент од БДП во К-4-2010 година изнесуваат 32,5%, што претставува нагорно поместување за 4,5 п.п. споредено со К-4-2009.

Индикативно за растот на бруто инвестициите во К-4-2010 година се позитивните остварувања во градежништвото, зголемувањето на производството на капитални добра за 4,8% на реална основа, додека увозот на инвестициски добра забележа номинален пад од 2,6%.

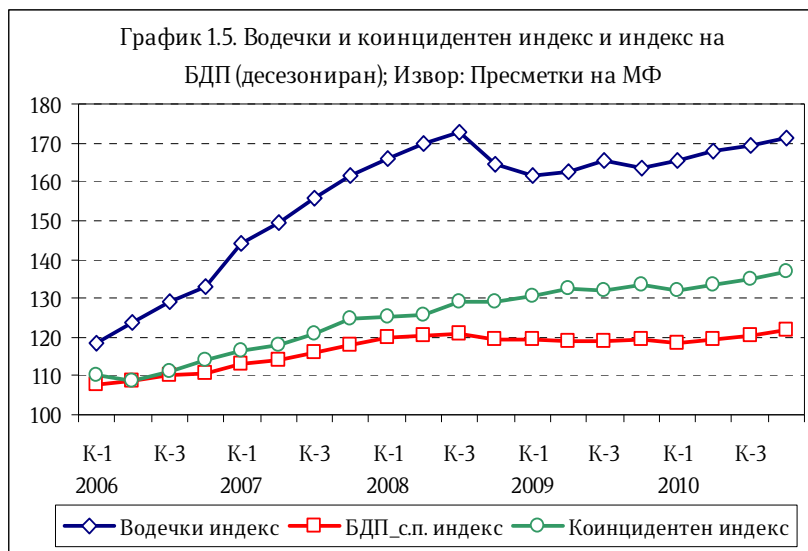
Личната потрошувачка во К-4-2010 година забележа реален пад од 3,1%, по позитивните остварувања во претходните три квартали. Ваквото остварување се должи на намалувањето на бруто платите во К4 од 1,2% на реална основа. Падот на личната потрошувачка е во согласност со наплатата на данокот на додадена вредност, каде во К-4-2010 година е забележан номинален годишен пад на приходите од 1,5%. Јавната потрошувачка регистрираше пад од 3,3%, одразувајќи го намалувањето на расходите за стоки и услуги во К-4-2010 година од 8,3% и расходите за плати и надоместоци од околу 1%.

Бројот на вработени лица во К-4-2010, според Анкета на работна сила, се зголеми за 5,9% во однос на истиот квартал 2009 година, придружен со релативно висок пад на неактивното население, кое забележа намалување од 3,3% на годишна основа. Растот на вработеноста апсорбираше и одредено намалување на бројот на невработени, кој во К-4-2010 се намали за 1,2% на годишна основа.

Ваквите движења на пазарот на труд предизвикаа стапката на активност во К-4-2010 да се зголеми за 1,7 п.п. споредено со истиот квартал 2009 година, изнесувајќи 57,8%. Стапката на вработеност се зголеми на 39,9%, што претставува зголемување од 2 п.п. во однос на истиот квартал 2009 година, додека стапката на невработеност се намали на 30,9% од 32,4% во К-4-2009. Имено, на нето основа, растот на бројот на вработени во К-4-2010 е резултат на зголемувањето на работните места во приватниот сектор, каде бројот на вработени порасна за 9,4% на годишна основа, додека во останатиот дел од економијата имаше намалување на вработеноста од 3,3%. Бројот на вработени исчистен од сезонските влијанија е зголемен за 3,8% во К-4-2010, наспроти растот од 2,4% во претходниот квартал.

Водечкиот композитен индекс² во К-4-2010 забележа зголемување од 2,3 индексни поени споредено со претходниот квартал. Споредено со истиот квартал 2009 година, водечкиот композитен индекс е повисок за приближно 8 индексни поени. Ваквото движење на индексот укажува дека позитивниот раст на економската активност се очекува да продолжи и на почетокот од 2011 година, со изгледи за забрзан раст и продолжување на нагорниот тренд на економски раст и следниот квартал.

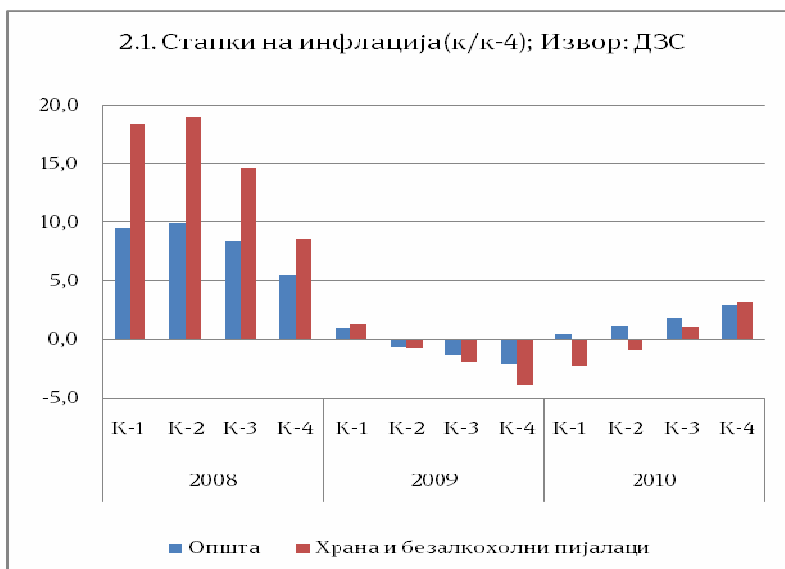

Водечкиот дифузен индекс³ во К-4-2010

забележа позитивни движења кај 56,3% од компонентите на водечкиот композитен индекс, што е повисоко/пониско остварување во однос на истиот квартал 2009 година/претходниот квартал за 6,3 п.п..

2. Цени, трошоци и продуктивност

Стапката на инфлација, мерена според индексот на трошоци на живот, во К-4-2010 изнесува 2,9% во однос на истиот квартал од 2009 година (1,8% во К-3 2010). Најголем раст на цените е забележан кај категоријата Домување од 5,7%, кој во голема мера е резултат на растот на цените за Огрев и осветление (раст од 8,9%) и

² Подготвен од Министерството за финансии MakLead е агрегатен показател кој однапред ја покажува насоката на деловниот циклус. Индексот го сочинуваат осум водечки индикатори за економскиот циклус: 1/просечна плата во преработувачка индустрија; 2/просечен број лица-корисници на паричен надомест; 3/оценка на производителите за снабденоста на производството со нови нарачки; 4/индекс на договорени градежни работи; 5/берзански индекс МБИ-10; 6/понуда на пари - М2; 7/каматен диференцијал и 8/вкупен увоз намален за увозот за лична потрошувачка.

³ Водечкиот дифузен индекс го мери бројот (процентот) на компонентите на водечкиот композитен индекс што пораснале во одреден период

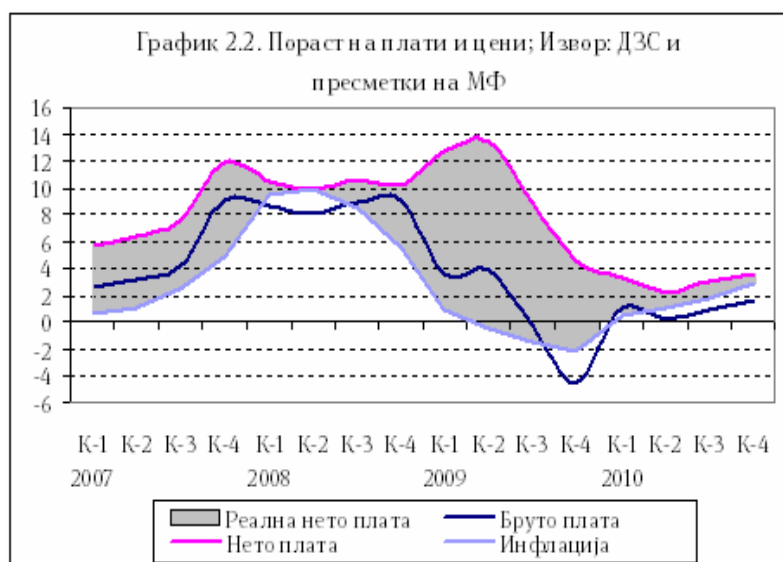
на цените за Електричната енергија (раст од 9,9%), а висок раст беше забележан и кај категориите Искрања (3,3%) и Сообраќајни средства и услуги (3,1%) кој беше воден од растот на цените на Течни горива и масла (од 14,4%). Раст остварија и цените за Облека и обувки (1,6%), Хотели и ресторани (1,6%), Тутун и пијалаци (0,8%) и Хигиена и здравје (0,7%). Од друга страна, намалување на цените забележаа категоријата Култура и разонода (-0,8%) и Останати услуги (-6,2%).

Базичната инфлација (која го исклучува ефектот на храната и енергијата) во четвртиот квартал изнесува 0,7%, наспроти претходниот квартал кога истата изнесуваше 0,3%.

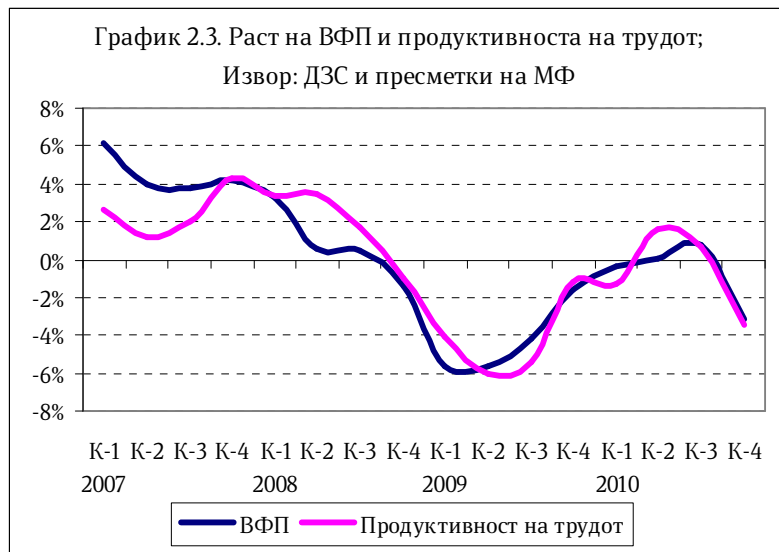
Цените на мало во К-4-2010 забележаа пораст од 3,5% споредено со истиот квартал од 2009 година. Најголем придонес од 2,8 п.п. во растот на индексот на цените на мало имаа цените на Индустриските производи (раст од 5%), а меѓу нив индустриски непрехранбените производи кои се зголемија за 6,3% и остварија придонес од 2,3 п.п. Категоријата Земјоделски производи забележа раст од 4,3%, додека цените на услугите се повисоки за 1,1%.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство, пресметана врз основа на цените на мало, е повисока за 2,3% во однос на претходниот квартал, додека во однос на К-4-2009 истата е повисока за 3,3%. Вредноста на потрошувачката кошница во К-4-2010 претставува 58,5% од просечната нето плата.

Просечната **нето плата** во К-4-2010 е повисока од истиот квартал 2009 година номинално за 3,5%, додека просечната **брuto плата** забележа побавен номинален раст од нето платата (1,7%), како резултат на дополнителното намалување на стапките на социјални придонеси од почетокот на 2010 година. Умерената стапка на инфлација услови реалниот раст на нето платата да изнесува 0,7%, додека бруто платата да забележи пад од 1,2%. (површината со сенка на График 2.2).

Продуктивноста на трудот во К-4-2010 е намалена за 3,4% на годишно ниво по последователниот раст во претходните два квартала. Падот на продуктивноста на трудот во К-4-2010 се должи на повисокиот раст на бројот на вработени од растот на производството во истиот квартал. Паралелно со високиот раст на бројот на вработени, во К-4-2010 е забележан висок раст и на физичкиот капитал од 4,7%. Ваквите тенденции на факторите на растот предизвикаа вкупната факторска продуктивност (ВФП) да забележи намалување од 3,1% во К-4-2010, наспроти растот од 0,7% во претходниот квартал.

3. Фискален сектор

Повисокото остварување на **буџетските приходи** во однос на К-4-2009, придружено со релативно повисоки буџетски расходи, придонесе за дефицит на Буџетот од 3.957 милиони денари во К-4-2010 или 3,4% од реализираниот БДП за овој квартал.

И во четвртиот квартал 2010 година продолжи да се води контрациклична фискална политика насочена кон ублажување на последиците од светската економска криза врз македонската економија и задржување на макроекономската стабилност. Притоа, не е загрозувана фискалната одржливост на јавните финансии.

Вкупните буџетски приходи се повисоки за 1,6% споредено со истиот квартал од 2009 година, главно поради повисокото остварување на даночните приходи за 1,3%, додека социјалните придонеси се пониски за 0,9%, а неданочните приходи се повисоки за 0,8%. Притоа беше забележана повисока наплата кај директните даноци; данокот на добивка и персоналниот данок, додека кај данокот на

додадена вредност, беше забележана пониска наплата. Приходите од ДДВ, кои претставуваат 51,2% од вкупните даночни приходи, во К-4-2010 се пониски за 1,5% споредено со истиот квартал 2009 година. Во структурата на бруто приходите од ДДВ се забележа минимално зголемување на наплатата на ДДВ од прометот во земјата, согласно прометот во трговијата, зголемени се незначително остварените ДДВ приходи по основ на увоз, а засилена е и динамиката на поврат на ДДВ. Приходите од акцизи се повисоки за 4,9% споредено со истиот квартал од 2009 година, додека наплата на царински давачки е намалена за 21,1%. Во рамки на директните даноци, кај данокот на добивка е забележан раст од 25,0%, при што остварувањето во декември изнесува 564 милиони денари и претставува 54,6% од кварталното остварување, (треба да се има предвид дека од јануари 2009 година единствено се оданочува добивката која се распределува за дивиденда, а почнувајќи од април 2010 година е евидентиран приход за данок на исплатената дивиденда и друга распределба од добивката, што учествува со значаен процент во структурата на овој данок). Приходите од персоналниот данок на доход се повисоки за 9,3%. Наплатата на социјалните придонеси е пониска за 0,9%, при што намалување на наплатата се забележува кај придонесите за пензиско осигурување за 0,8%, додека кај придонесите за вработување од 12,6%. Кај придонесите за здравствено осигурување пак, се забележува благо зголемување од 0,7%. Неданочните приходи, кои претставуваа 10,4% од вкупните буџетски приходи, во К-4-2010 се повисоки за 0,8% во однос на истиот период од 2009 година.

Капиталните приходи за К-4-2010, на годишна основа, се поголеми за 3,7%, главно од закуп на градежно земјиште, како и продажба на станови. Приходите по основ на донации се повисоки за 33,2%.

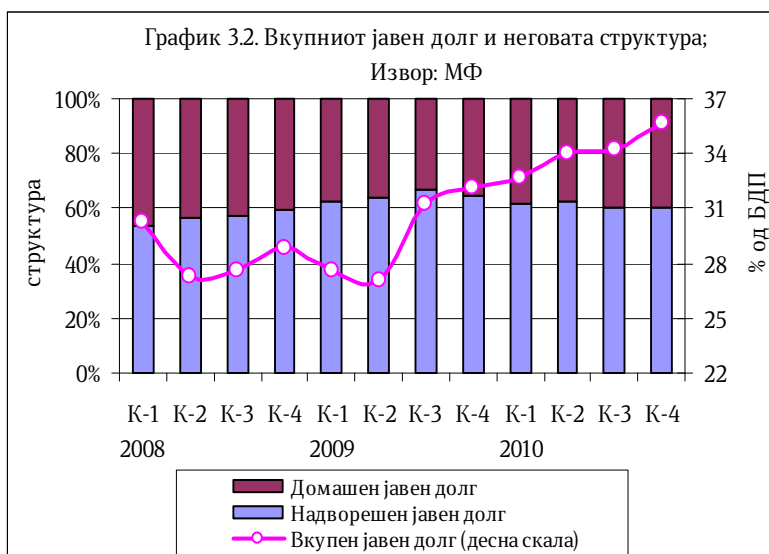
Во К-4-2010 вкупните **буџетски расходи** се повисоки за 0,9% споредено со истиот квартал од 2009 година. Тековните расходи, кои претставуваа 88,4% од вкупните расходи, се зголемија за 0,8% на годишна основа. Капиталните расходи кои учествуваа со 11,6% во вкупните расходи, се повисоки за 1,4% споредено со К-4-2009 година. Реализацијата на капиталните расходи заклучно со декември 2010 година е со подобрена динамика отколку во претходните години и изнесува 86,7% од вкупно планираните средства за 2010 година. Во рамки на тековните расходи, расходите за стоки и услуги се намалени за 8,3%, додека расходите за плати и надоместоци се пониски за 0,6%. Трансферите пак, се повисоки за 2,8% на годишна основа, а учеството на категоријата “Други трансфери“ во вкупните трансфери изнесува 29% (овде се вклучени трансферите кон локалната власт). Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, кои учествуваа со 41,6% во вкупните трансфери, се извршени за 3,2% повеќе во однос на истиот квартал од 2009 година. Расходите за каматни плаќања се зголемија за 4,2%, при што расходите по камати на домашен долг забележаа раст од 16,8%, а каматите за странскиот долг беа речиси идентични (помали за 0,3%).

Фискалното оптоварување, мерено како утврден дел на буџетски приходи⁴ во однос на номинален БДП, во К-4-2010 изнесува 26,1% и претставува намалување за

⁴ Вклучува даночни приходи, социјални придонеси и административни такси и давачки

1,6 п.п. во однос на К-3-2010. Вкупните буџетски расходи претставуваат 32,4% од БДП, што е за 0,9 п.п. повисок остварен износ во однос на К-4-2009.

Вкупниот **јавен долг** на крајот на К-4-2010 изнесува 35,7% од БДП, што претставува зголемување за 1,0 п.п. во однос на К-3-2010 година. Ваквиот раст се должи на зголемување на домашниот јавен долг за 2,4% и на надворешниот јавен долг за 2,9% во однос на К-3-2010 година. Со тоа, учеството на домашниот јавен долг се намали на 39,6% (График 3.2). Ваквата

состојба укажува дека дополнителното задолжување, што е неминовно за водење поекспанзивна фискална политика, било надворешно или внатрешно, не би ја загрозило фискалната одржливост, при што е неопходна координација со монетарната политика. Здравата фискална политика е еден од Мастришките критериуми за конвергенција, со поставени граници на 3% од БДП за буџетскиот дефицит и 60% од БДП за долгот на Општата влада.

Државниот долг, кој не го вклучува долгот на НБРМ и јавните претпријатија, на крајот на К-4-2010 е зголемен на 24,8% од БДП, односно за 0,8 п.п. споредено со К-3-2010 година. Ваквата појава е резултат на зголемувањето на долгот на Централна влада (за 3,6%). Од друга страна, забележано е намалување на долгот на НБРМ за 1,8%, така што учеството на државниот долг во вкупниот јавен долг во К-4-2010 изнесува 69,6%, што е повеќе за 0,6 п.п. од учеството во претходниот квартал.

4. Монетарно-финансиски движења⁵

Во К-4-2010 **примарните пари**⁶ забележаа раст од 7,2% во однос на претходниот квартал, во услови на раст на готовите пари во оптек и вкупната ликвидност на банките од 6,9% и 7,4%, соодветно. Споредено со крајот на 2009 година примарните пари се повисоки за 6,6% (наспроти растот од 9,5% претходниот квартал). **Монетарниот агрегат М1** забележа раст од 6,7% во однос на К-3-2010, додека на годишна основа истиот е повисок за 9,8%. Пошироките монетарни агрегати **М2 и М4**, во К-4-2010 забележаа зголемување во однос на претходниот квартал од 3,1% и

⁵ Почнувајќи од К-1-2009 анализите се прават врз основа на податоците усогласени со новиот Сметковен план за банки кој важи од јануари 2009 година

⁶Ги вклучува готовите пари во оптек (вклучително и готовината во благајна на банките), задолжителната резерва во денари и во девизи и вишокот ликвидни средства над обврската за задолжителна резерва (во денари).

4,8%, соодветно, додека на годишна основа истите забележаа раст од 8,3% и 12,2%, соодветно.

Вкупниот **депозитен потенцијал**⁷ на приватниот сектор продолжи да расте со високи стапки на годишна основа, достигнувајќи 13,7%. Кај кварталната динамика, се забележа забрзување на растот на депозитите на 4,7% во однос на претходниот квартал (наспроти растот од 1,2% во К-3-2010).

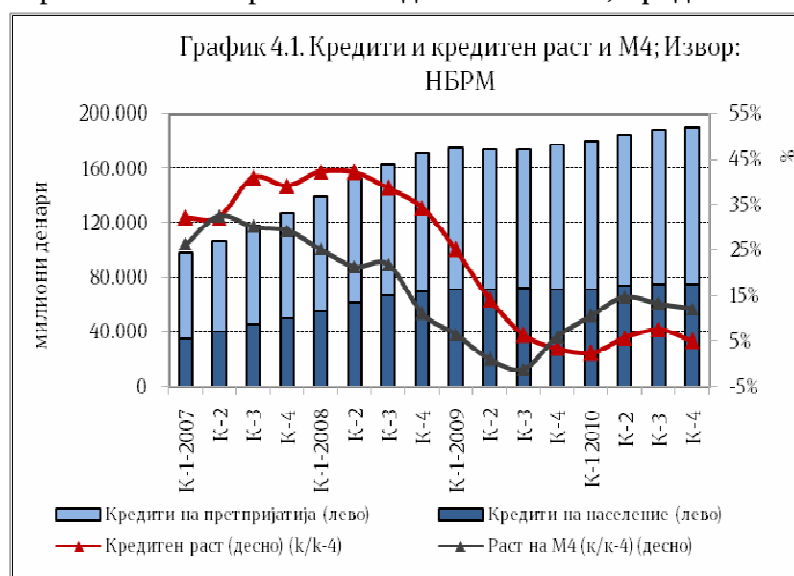
Од секторски аспект, растот на депозитите се должи во голема мера на растот на депозитите на домаќинствата кои забележаа раст од 6,3% во однос на К-3-2010. Истовремено, депозитите на приватните претпријатија, наспроти падот од 2,6% во претходниот квартал, забележаа квартален раст од 2,9%. На годишна основа, депозитите на домаќинствата се повисоки за 17,4%, додека депозитите на приватните претпријатија се повисоки за 6,4%.

Од аспект на валутата, денарските депозити со раст од 6,8% имаат доминантен придонес во кварталниот раст на депозитите (придонес од 67,7%). Како резултат на тоа, степенот на евроизација, мерен преку учеството на девизните депозити во вкупниот депозитен потенцијал, е намален на 51% (52% во К-3-2010) или мерено преку учеството на депозитите на домаќинствата во странска валута во нивните вкупни депозити, степенот на евроизација е намален од 61,1% во К-3-2010 на 59,1% во К-4-2010.

Според рочноста, краткорочните депозити, кои во К-4-2010 зафаќаат 66,6% од вкупните депозити, забележаа раст од 1,6% во однос на претходниот квартал, додека депозитните пари се зголемија за 6,9%. Долгорочните депозити се повисоки за 17%, со што го зголемија своето учество за 1,6 п.п. на 15,5% во вкупните депозити. На годишна основа депозитните пари забележаа раст од 16,7%, а краткорочните и долгорочните депозити се зголемија за 7,6% и 44,3%, соодветно.

Кредитите кон недржавниот сектор, во К-4-2010 година регистрираа раст од 1,2% во однос на претходниот квартал. Анализирани на годишна основа, кредитите го забавија растот на 7,1% на крајот на четвртиот квартал (7,7% во К-3-2010).

Од секторски аспект, доминантен придонес во кварталниот раст на кредитите имаа кредитите кон приватните претпријатија (придонес од 87%), кои се зголемија за 1,7% споредено со претходниот квартал. Кредитите кон

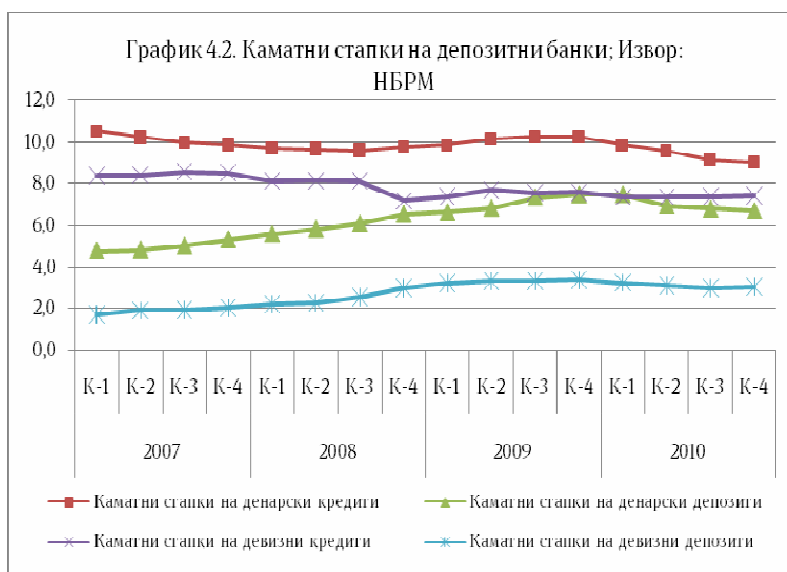
⁷ Депозитите вклучуваат и пресметана камата

домаќинствата забележаа квартален раст од 0,4%. На годишна основа кредитите кон приватните претпријатија го забавија растот на 8,5% во декември, додека кредитите кон домаќинствата забележаа раст од 5,1%.

Од валутен аспект, денарските кредити забележаа пад од 1,5% во однос на К-3-2010, додека на годишна основа денарските кредити остварија раст од 2,3%. Кредитите во странска валута во К-4-2010 се повисоки за 9,8% во однос на претходниот квартал, додека на годишна основа истите забележаа висок раст од 24%.

Според рочноста, краткорочните кредити забележаа пад од 3% во однос на крајот на К-3-2010, додека долгорочните кредити кои учествуваа со 62,3% во вкупните кредити забележаа раст од 5,7%. На годишна основа, краткорочните кредити се пониски за 1%, додека долгорочните се повисоки за 10,8%.

Од почетокот на 2010 година, НБРМ во повеќе наврати изврши намалување на основната **каматна стапка**, од 4,5 п.п., кумулативно. Во декември 2010 година, каматната стапка на благајничките записи беше намалена за 0,5 п.п., со што истата го достигна историски најниското ниво од 4,0%. Европската централна банка од мај

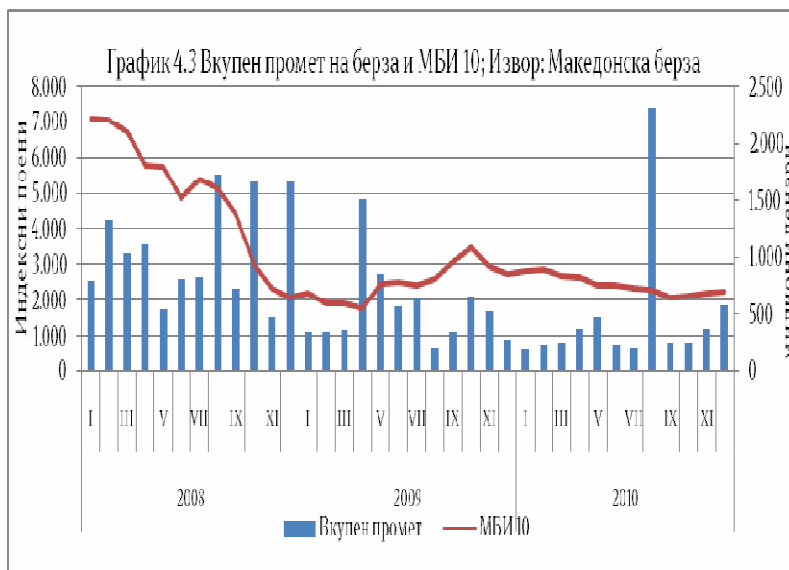
2009 година наваму не изврши промена на референтната каматна стапка и истата на крајот од К-4-2010 се задржа на ниво од 1%.

Во четвртиот квартал од 2010 година може да се забележи одредено релаксирање на каматната политика на банките. Имено, просечната пондерирана каматна стапка на дадените денарски кредити бележи намалување од почетокот на 2010 година и на крајот на К-4-2010 изнесува 9%, што е пониско за 0,1 п.п. во однос на претходниот квартал. Споредбата со декември 2009 година упатува на позначајно намалување од 1,2 п.п.. Каматната стапка на девизните кредити е зголемена за 0,1 п.п. во однос на крајот од третиот квартал и изнесуваше 7,4%. Сепак, споредено со крајот на К-4- 2009 истата е намалена за 0,1 п.п.

Просечната каматна стапка на денарските депозити на крајот на К-4-2010 изнесува 6,7% и истата се намали за 0,1 п.п. во однос на претходниот квартал. Во однос на крајот на К-4-2009 истата е пониска за 0,8 п.п.. Каматната стапка на девизните депозити изнесува 3% и е непроменета во однос на минатиот квартал (намалување од 0,4 п.п. во однос на К-4-2009).

На **пазарот на капитал** во четвртиот квартал од годината се забележа пад на вкупниот промет од 17,3% во однос на истиот период претходната година, во

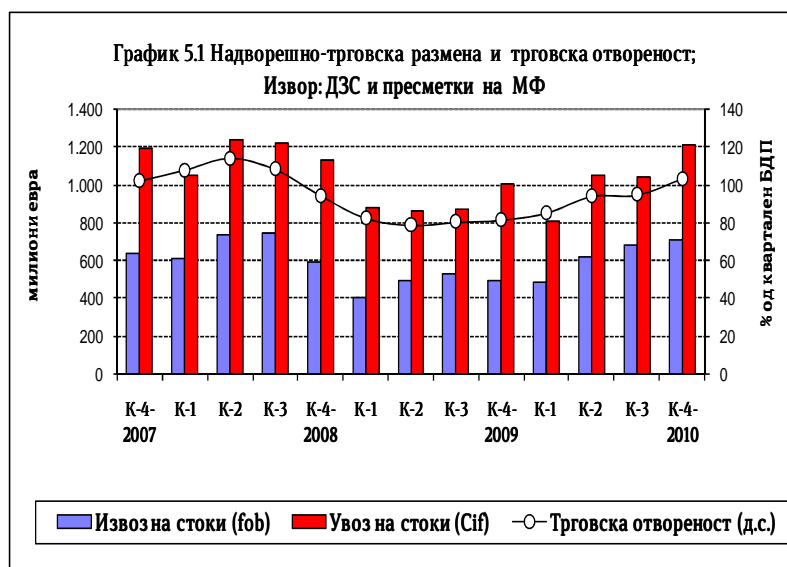
услови на пад на класичното тргување од 11,5%. Македонскиот берзански индекс МБИ-10, како агрегатен показател на берзанските движења, се зголеми за 9,4% во однос на септември 2010 година, додека во однос на крајот на 2009 година регистриран е пад од 17,2%.

5. Надворешен сектор и платен биланс

Според анализираниите статистички податоци на годишно ниво (К/К-4; -изразени во евра), во последното тримесечје од 2010 година при значителен раст на извозот за 42,5% и истовремено зголемување на увозот за 21,4%, вкупната надворешно-трговска размена, изразена во евра, бележи значителен раст од 28,4%, што во добар дел се објаснува со интензивирањето на економската активност.

Ефектот од постепено закрепнување на домашната економија, растечкиот тренд на странската побарувачка и подобрувањето на цените на металите на светските берзи придонесоа кварталниот раст на **извозот на стоки** започнат во К-2-2010 да продолжи и во наредните два квартала. Така, стапката на раст на извозот на стоки во

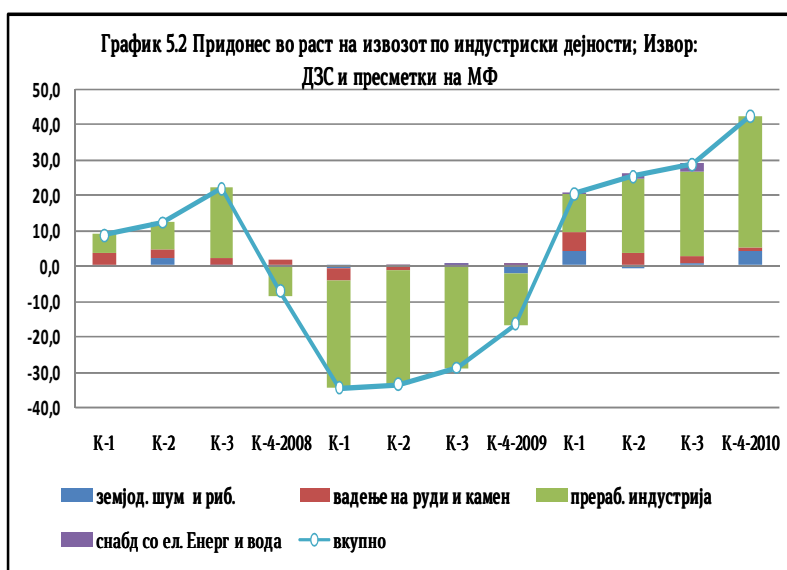

четвртиот квартал изнесува 3,4%, во однос на претходниот квартал. Ваквата тенденција укажува дека надворешно-трговските движења се стабилизираат и се враќаат во преткризната состојба.

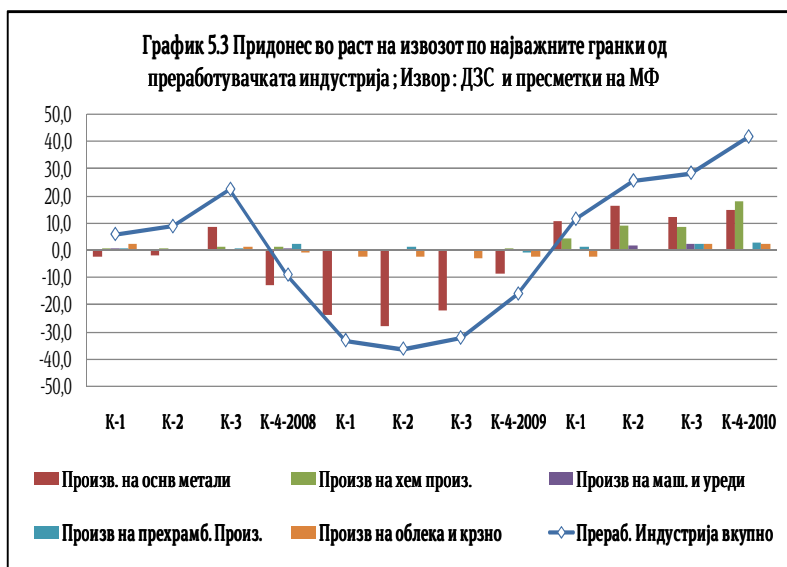
Анализирано по **сектори на СМТК** (Стандардна меѓународна трговска класификација), позитивни годишни движења на извозот (К/К-4) во четвртиот квартал од 2010 година се забележуваат кај: хемиски производи за 3 пати или 78 мил. евра; производи класирани по материјалот за 63 мил. евра или 43%, што се должи на зголемениот извоз на железо и челик за 60%; суровини освен гориво за

47%, а во тие рамки металната руда и металните отпадоци забележаа раст од 38%; минерални горива и мазива од 47% (нафта и производи од нафта од 7,1%); производи за храна од 18% и пијалаци и тутун за 12%.

Анализата на **извозот на стоки по индустриски дејности** во четвртиот квартал од 2010 година, споредено со истиот квартал од 2009 година, покажува дека носител на високиот раст на извозот е преработувачката индустрија со придонес во растот од 37 п.п., потоа земјоделство, шумарство и рибарство со придонес во раст од 4 п.п..

Позитивното движење на извозот во четвртиот квартал кај преработувачката индустрија, првенствено се должи на растот во следните индустриски гранки: производство на хемикалии и хемиски производи за 78,9 мил. евра, производство на основни метали за 66 мил. евра, производство на прехранбени производи и пијалоци за 11,4 мил. евра, производство на облека и крзно за 8,6 мил. евра и тн.

Увозот на стоки по минималниот пад во третиот квартал, во последниот квартал од 2010 година бележи раст од 16,3% во однос на претходниот квартал.

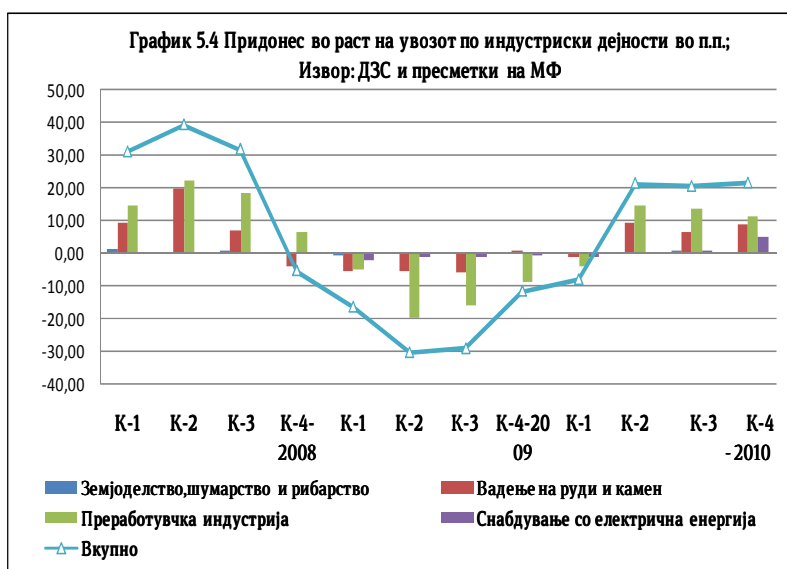
Кај увозот на стоки, сите групи на производи според СМТК бележат позитивни стапки на раст во К-4-2010 година во однос на истиот квартал 2009 година. Притоа, најголем раст на увозот е забележан кај категориите: Производи класирани по материјалот (увозот на обоени метали и на текстилни предива во вкупниот раст придонесува со 6,7 п.п. и 1,4 п.п., соодветно); минерални горива и мазива (увозот на нафта и производи од нафта придонесува со 4,2 п.п. во вкупниот раст). Зголемувањето на увозот на инпути кои ги користат извозно-ориентираните сектори, односно делот од т.н. увозна компонента на извозот кај металната и

текстилната индустрија има позитивен ефект врз заздравувањето и стабилизирањето на нивното производство.

Увоз по сектори според СМТК- во евра					
назив на отсекот	К-4-2009	К-4-2010	промена	стапка во %, 2010/2009	придонес во раст во п.п.
производи за храна	108.613.254	125.487.555	16.874.301	15,5	1,69
пијалоци и тутун	11.201.530	11.255.612	54.082	0,5	0,01
сировини освен гориво	43.505.885	74.645.686	31.139.801	71,6	3,11
минерални горива, мазива и сл.	164.167.679	239.521.969	75.354.290	45,9	7,53
животински и растителни масла	8.729.503	13.834.654	5.105.152	58,5	0,51
хемиски производи	112.459.525	123.837.472	11.377.947	10,1	1,14
произ. класирани по материјалот	239.198.956	330.353.552	91.154.596	38,1	9,10
машини и транспортни уреди	236.837.073	209.888.647	-26.948.425	-11,4	-2,69
разни готови производи	76.378.187	86.329.732	9.951.546	13,0	0,99
транзакции и неспомната стока	285.812	512.277	226.464	79,2	0,02
Вкупно	1.001.377.403	1.215.667.156	214.289.754	21,4	21,40

Од анализата на **увозот** по дејности на годишно ниво се констатира дека носител на растот на увозот во четвртиот квартал од 2010 година е преработувачката индустрија со придонес во раст од 11,8 п.п., односно 119 мил. евра. Ваквото движење се должи на поголемиот раст кај: производство на основни метали за 82,6 мил. евра или за 2 пати, производство на прехранбени производи и пијалаци за 17,8 мил. евра или 16%, производство на текстилни ткаенини за 14,7 мил. евра или 18,3%, и хемикалии и хемиски производи за 10 мил. евра или 10%.

Увозот во дејноста вадење на руди и камен бележи раст од 57% или 69 мил. евра со 6,9 п.п. придонес во раст, што во најголем дел се објаснува со растот на увозот на сурова нафта и природен гас за 21,8%, односно 57,7 мил. евра. Како резултат на зголемените потреби на електрична енергија во последното тримесечје од годината, увозот кај дејноста снабдување со

електрична енергија, гас и вода се зголеми за 3 пати или 21,6 мил. евра. Увозот во земјоделската дејност бележи позитивно движење за 4,5 мил. евра.

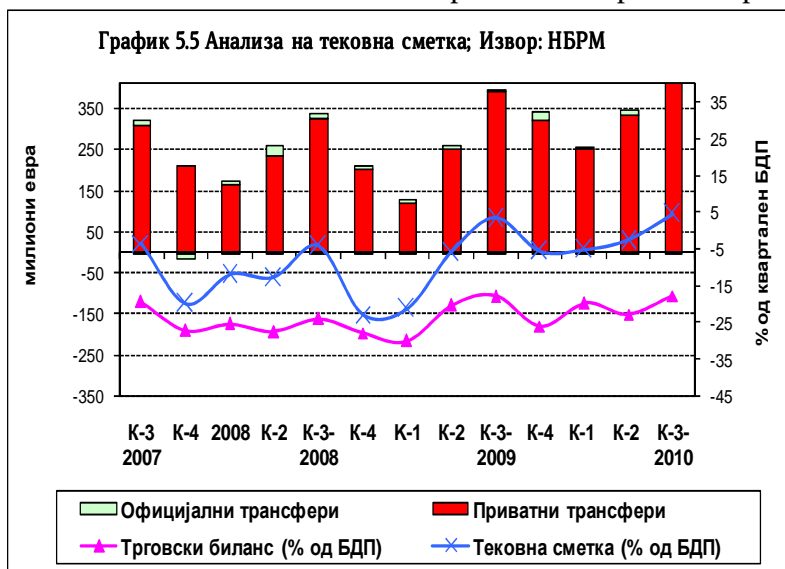
Обемот на размена со ЕУ во К-4-2010 изнесува 57% од вкупната трговска размена на Република Македонија и на годишно ниво (К/К-4) бележи позитивно поместување за 3,7 п.п.. Извозот и увозот на стоки со Европската Унија бележат силен раст од 54,4% и 28,1%, соодветно, во однос на истиот период од 2009 година. По Германија, најзначајни надворешно-трговски партнери на Македонија

остануваат Грција, Србија, Италија, Русија, Бугарија и Косово, при што обемот на размената во К4-2010 година со овие земји изнесува 43% од вкупната размена. Во К-4-2010 година, 59,8% од македонскиот извоз е реализиран на пазарите на Германија, Косово, Грција, Србија, Италија и Бугарија.

Како резултат на скоро идентичен апсолутен раст на извозот и увозот на стоки во К-4-2010 година, трговскиот дефицит (-505 милиони евра) е речиси на исто ниво со истиот остварен во К-4-2009 година и претставува 27,8% од кварталниот БДП.

Анализирано на квартално ниво, **трговската отвореност** на Република Македонија во К4-2010 изнесува 103,6%, што претставува позитивно поместување и на квартално и на годишно ниво (К/К-4) за 8,5 п.п. и 23 п.п. соодветно. Ова пред се се должи на значителниот годишен раст на вкупниот обем на надворешно-трговската размена (23,6%) во однос на истиот квартал од 2009 година.

По стеснувањето на дефицитот на **тековната сметка** во првиот и вториот квартал и позитивното салдо во К-3-2010, во четвртиот квартал, под влијание на вообичаените сезонски фактори дојде до проширување на дефицитот во тековната сметка на квартално и годишно ниво за 213,3 и 40,3 милиони евра, соодветно. Најголем придонес за влошувањето на салдото на тековната сметка на квартална основа имаше проширениот трговски дефицит.

Нагорниот тренд на нето-тековните трансфери остварен во К2 и К3-2010 година, се прекина во последното тримесечје, при што истите во К4 изнесуваа 339,4 милиони евра. Ваквото движење се должи на забавената динамика на приливите од приватните трансфери за 19,3%, или 80 милиони евра во однос на претходниот квартал. Во однос на К4 2009 година приватните трансфери забележаа раст од 2,6%, односно 8,6 милиони евра.

Извештајот го подготви

Министерство за финансии
Сектор за макроекономска политика

М-р Анита Поповска
Анета Ацевска
Копринка Сапунова
Неџати Куртиши
Сами Асани

Контролирал:

Снежана Делевска

Одобрил:

Јордан Трајковски

Jordan.Trajkovski@finance.gov.mk

Скопје, април 2011 година